

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY
ENERGETIKA ÉS FENNTARTHATÓ
FEJLŐDÉS**

Időszak:

2013. augusztus

Dátum:

2013. szeptember 20.

SZÁZADVÉG
ALQJITVÁNY

SZÁZADVÉG
gazdaságvezető zrt.

STRATEGOPOLIS
KÖZMUNKA- ÉS TANULÁSDOKTATÁSI KÖZPONT ZRT.

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült.

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	1
1. Monitoring	3
1.1. Piaci folyamatok.....	3
2. Elemzések	7
2.1 Továbbra is erős támogatottság, és növekvő optimizmus a kormány rezsiköltség csökkentő intézkedései kapcsán	7

Vezetői összefoglaló

Az augusztusi hónapban –a motorhajtóanyag árak kivételével– stagnálás volt megfigyelhető az energiahordozók árában. Jelentős változást az árakban a kormány által őszre ígért újabb rezsicsökkentés hozhat.

A holland gáztőzsdén a másnapi szállítású földgáz spot piaci ára az elmúlt hónapokban enyhe csökkenést mutatott. Az enyhén csökkenő trendet a fűtési szezon hatására megnövekvő kereslet törheti meg a közeljövőben. Hosszabb távon nem várható jelentős növekedés a földgáz piaci árában. A nem konvencionális készletek kitermelésének felfutása, valamint az ellátási útvonalak diverzifikálása az európai gázárak stabilizálódását, esetleg csökkenését vetíti előre.

Augusztusban is folytatódott a Brent típusú északi tengeri nyersolaj árának növekedése. Az olaj árát a 120 dolláros szint közelébe emelte, hogy fokozódtak az észak-afrikai és a közeli keleti térségben jelen lévő feszültségek és ezzel együtt a térséget övező kockázatok. Az olajár emelkedésének folytatódása, vagy az árak megszokott 100 dollár körüli szintre történő visszaállása az elkövetkezendő hetek politikai eseményeinek függvénye.

Az olajárak emelkedése és a gyenge augusztusi forint árfolyam egyaránt szerepet játszottak a motorhajtóanyagok kiskereskedelmi árának növekedésében. A motorhajtóanyagok ára azonban még a több hónapja tartó növekedés ellenére is alacsonyabb volt az egy évvel korábbi értéknél.

A Századvég Gazdaságkutató ZRt. telefonos kérdőíves közvélemény-kutatást végzett 2013. március 29. és április 1. között, melyben a lakosság energiaköltség csökkentéssel és energiaárakkal kapcsolatos vélekedését vizsgálta. Július 29. és 31. között újabb felmérést végeztünk azért, hogy a lakosság véleményének esetleges időbeli változásaira fényt derítsünk. A kutatás legfontosabb eredményei az alábbiakban olvashatók:

Az áprilisi kutatás eredményeire még jelentős befolyással voltak időjárási és számlázási tényezők, ezért kevesen érzékelték a 10%-os rezsicsökkentés hatását. Júliusban a válaszadók már lényegesen nagyobb arányban válaszolták, hogy legalább 10 százalékos energiaköltség csökkenést érzékelték 2013-ban.

A kutatás eredményei azt mutatják, hogy a megkérdezettek szubjektív energiaár csökkenés érzékelése nem csak a valós energiaár csökkenéssel van összefüggésben, hanem azzal is, hogy az adott energiahordozó használatából fakadó költségek mennyire megterhelőek a válaszadók számára.

Több tényező is azt mutatja, hogy nőtt a lakosság jövőre vonatkozó optimizmusa. Az elkövetkezendő egy évben energiaár növekedést prognosztizálók aránya némileg eltolódott a csökkenést prognosztizálók irányába. Emellett pedig minden demográfiai csoportban növe-

kedett azok aránya, akik a rezsicsökkentés hatására náluk maradó összeget a megtakarítások növelésével és meglévő hiteleik törlesztésével szemben inkább fogyasztási cikkek vásárlására fordítanak.

Kissé csökkent, de továbbra is töretlenül nagy a rezsicsökkentés folytatását támogatók tábora. A lakosság döntő többsége úgy gondolja, hogy az energiacégek az elmúlt 15 évben túlságosan nagy profitra tettek szert, ezért nekik kell viselniük a további rezsicsökkentés költségeit. Az energiacégek jelenlegi jövedelmezőségével kapcsolatban azonban nőtt a bizonytalanok tábora és csökkenés volt tapasztalható azok körében, akik úgy gondolják, hogy még mindig túlságosan magas az energiacégek profitja.

Fejlődni látszik a lakosság energiatudatossága, ugyanis a lakosság többsége (56 százalék) inkább épületenergetikai beruházások támogatását venné igénybe az energiaárak hatósági csökkentésével szemben (40 százalék). A lakosság nyitottságát látva, célszerű lenne a további hatósági energiaár csökkentéssel párhuzamosan, minél szélesebb körben az épületenergetikai beruházásokat is támogatni. Hosszabb távon ugyanis kizárólag az épületenergetikai felújítások jelenthetnek megoldást a lakosság energiaköltségeinek csökkentésére, a hatóság által kikényszerített energiaár csökkentés pedig éppen ezeknek a beruházásoknak a megvalósulását hátráltatja. Az épületenergetikai korszerűsítések támogatása összhangban van a kormány középosztályt helyzetbe hozni szándékozó gazdaságpolitikai stratégiájával, ugyanis pontosan az a réteg engedhet meg magának épületenergetikai beruházásokat, amelynek megtakarítás növekedését és leszakadásának elkerülését az egykulcsos adó segíti.

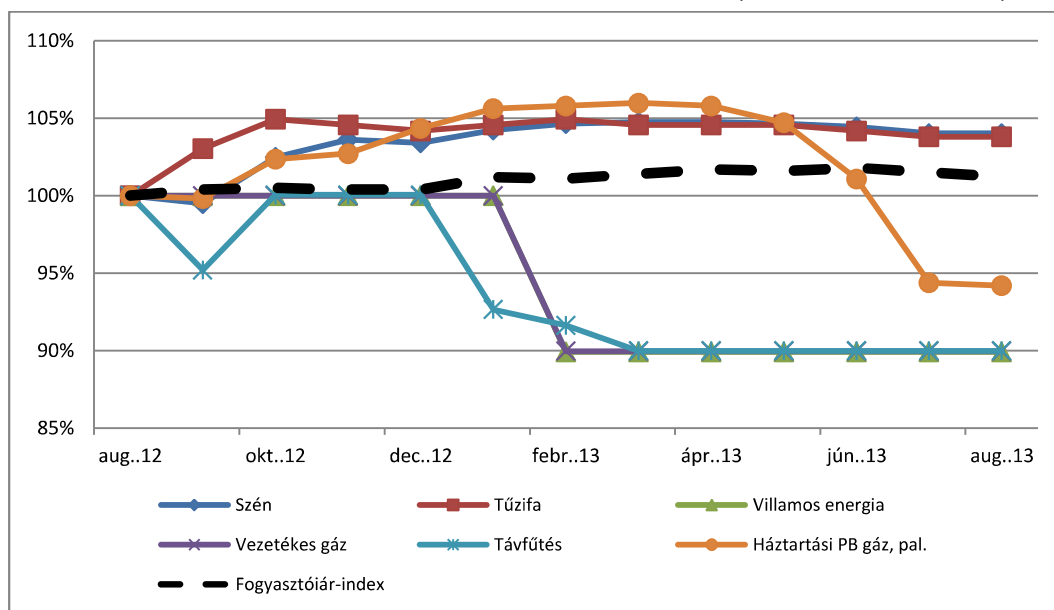
A háztartási kiadások közül a megkérdezettek jelentős többsége az élelmiszer vásárlási kiadásokat jelölte meg a leginkább megterhelőnek, a háztartási rezsiköltségek csak a második helyen végeztek. A háztartási rezsiköltségek közül a fűtési célú kiadások (földgáz, távhő) fizetése okozza a legnagyobb nehézséget a háztartásoknak. A fűtési költségek csökkentésében rendkívül nagy potenciál van. Magyarországon ugyanis az épületállomány energetikai színvonala az európai átlag alatt van. Az épületenergetikai beruházások ösztönzésével, költség-hatékony módon, átlagosan felére csökkenthető az épületek fűtési energiafelhasználása.

1. Monitoring

1.1. Piaci folyamatok

Az 1. ábra a lakosságnak értékesített energiahordozók havi átlagárának változását mutatja az elmúlt egy évben.

1. ÁBRA: LAKOSSÁGI ENERGIAÁRAK VÁLTOZÁSA (2012.08. = 100%)

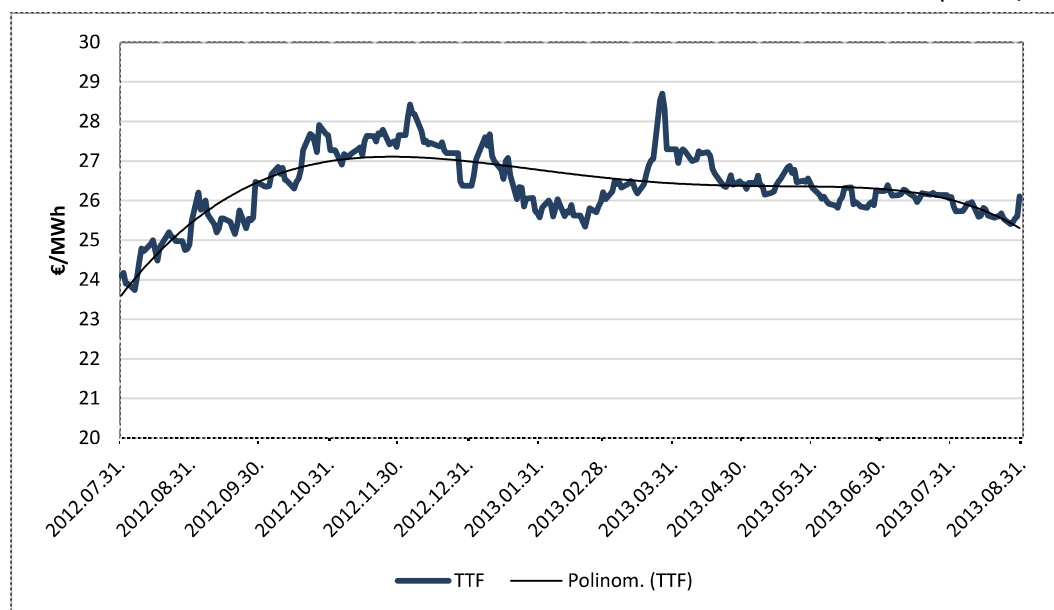
Forrás: KSH, Századvég-számítás

Az augusztusi hónapban –a motorhajtóanyag árak kivételével– stagnálás volt megfigyelhető az energiahordozók árában. Az előző év azonos időszakához képest kizárólag az árszabályozás hatálya alá nem eső energiahordozók (szén és tűzifa) ára növekedett. Azonban ez sem volt jelentős. A szén és a tűzifa ára körülbelül 4 százalékkal volt magasabb a 2012. augusztusi árszintnél. Jelentős változást az árakban a kormány által ősze ígért újabb rezsicsökkentés hozhat. Ekkor 11 százalékkal csökkenhet a villamos energia, a földgáz, valamint a távhő hatósági ára.

A holland gáztőzsdén a másnapi szállítású földgáz spot piaci ára az elmúlt hónapokban enyhén csökkenést mutatott. Az enyhén csökkenő trendet a fűtési szezon hatására megnövekvő kereslet törheti meg a közeljövőben. Az előző év azonos hónapjához viszonyítva 4 százalék körüli árnövekedés volt megfigyelhető a spot piaci gáz árában. Az európai gázárakat hosszabb távon az ellátási források diverzifikálása csökkentheti. Ezen a téren történtek előrelépések az elmúlt időszakban. Olaszországban egy 3,75 milliárd köbméter éves kapacitással rendelkező úszó LNG (cseppfolyósított földgáz) terminált helyeztek üzembe. A terminál az olasz gázigények kb. 4 százalékának ellátását biztosíthatja és a jövőben képes lehet az amerikai, illetve a világ egyre több országában felfutni látszó palagáz kitermelés fogadására is. A tervek szerint 2014. második felében készült volna el Lengyelországban az évi 5 milliárd köbméter kapaci-

tású Swinoujscie LNG terminál. A beruházás azonban elhúzódik, az átadás 2015-re várható. Megkezdődött azonban az első lengyelországi nem konvencionális kitermelést végző földgáz kút próbaüzeme. Európa több országában is hasonló sikereket –és mindenekelőtt alacsonyabb gázárakat– remélnék a nem konvencionális földgáz kitermeléstől, mint az Egyesült Államokban. A nem hagyományos kitermelés felfutása ugyan lényegesen lassabban és szérényebb eredményekkel zajlik Európában, mint azt korábban remélték, azonban a lengyelországi kút üzembe helyezése mindenképpen mérföldkőnek számít ezen a területen. Európa több országa is tervezi nem konvencionális földgáz kitermelésének felfuttatását. Ezek közül jelentős készletekkel bír a hazánkkal szomszédos Románia és Ukrajna is.

2. ÁBRA: NAGYKERESKEDELMI FÖLDGÁZ ÁRAK A HOLLAND GÁZTŐZSDÉN (EURO/MWh)

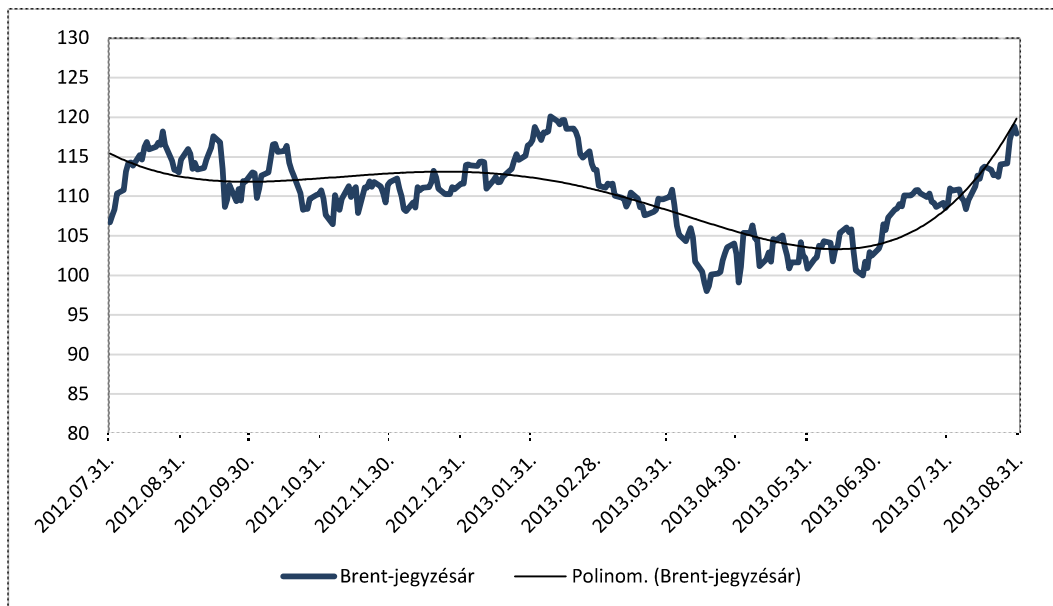

Forrás: Reuters

Augusztusban is folytatódott a Brent típusú északi tengeri nyersolaj árának növekedése. Az olaj árát a 120 dolláros szint közelébe emelte, hogy fokozódtak az észak-afrikai és a közeli keleti térségben jelen lévő feszültségek és ezzel együtt a térséget övező kockázatok. Az egyiptomi konfliktus hatására már nyár elején megkezdődött az olaj árának emelkedése, ami tovább fokozódott a Szíria és az Egyesült Államok között kialakult feszültség növekedésével. A szíriai rezsim irányítása alatt álló hadsereg ugyanis a bizonyítékok szerint vegyi fegyvereket vetett be a jelenlegi rezsim ellen lázadó csapatok ellen. A vegyi fegyverek bevetését elítélő Egyesült Államok és szövetségesei pedig válaszul egy katonai beavatkozás lehetőségét fontolgatják. A katonai beavatkozás esélyének növekedésével az olajárak is jelentősen megugrottak a világpiacon. Az árak növekedését csak közvetett módon okozza a kialakult szíriai helyzet. A szíriai olajkitermelés ugyanis nem annyira jelentős, hogy annak kiesése jelentős gondot okozhatna az ellátásban. Egy katonai beavatkozás azonban destabilizálhatja a térséget, ami a környező országokban található jelentős kitermelő források és szállítási útvonalak következtében ellátási zavarokat okozhat. Az olaj ára ennek következtében az elmúlt egy év

rekord magassága felé tart, augusztus végére megközelítette a hordónkénti 120 dolláros szintet. Az olajár emelkedésének folytatódása, vagy az árak megszokott 100 dollár körüli szintre történő visszaállása az elkövetkezendő hetek politikai eseményeinek függvénye.

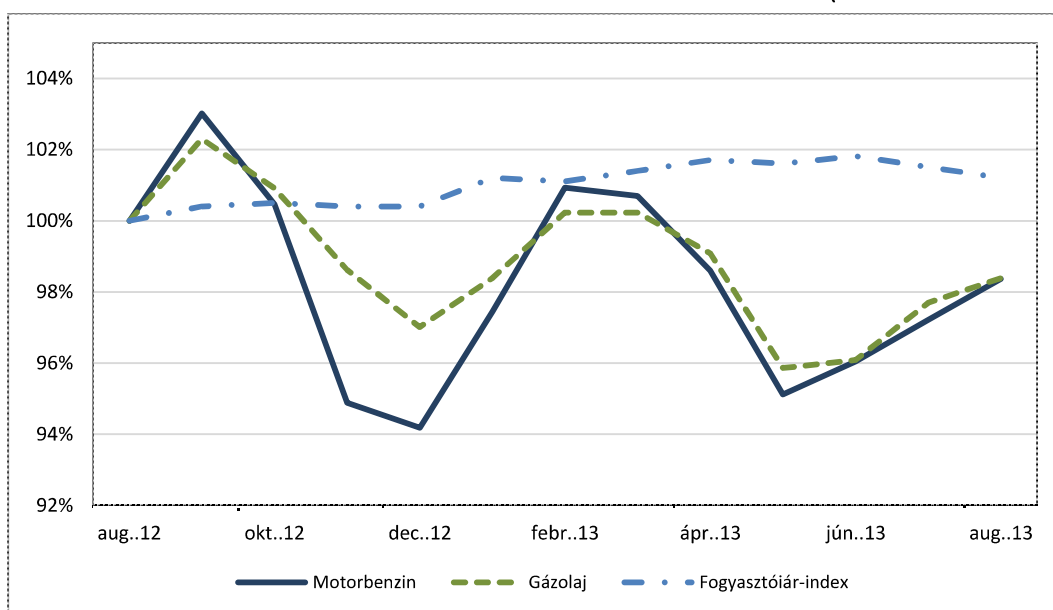
3. ÁBRA: A BRENT TÍPUSÚ NYERSOLAJ VILÁGPIACI ÁRA (DOLLÁR/HORDÓ)

Forrás: Reuters

Az olajárak emelkedése és a gyenge augusztusi forint árfolyam egyaránt szerepet játszottak a motorhajtóanyagok kiskereskedelmi árának növekedésében. A benzin átlagos ára 423 forint/liter, a gázolajé 428 forint/liter szinten mozgott augusztus hónapban. A motorhajtóanyagok ára azonban még a több hónapja tartó növekedés ellenére is alacsonyabb volt az egy évvel korábbi értékénél.

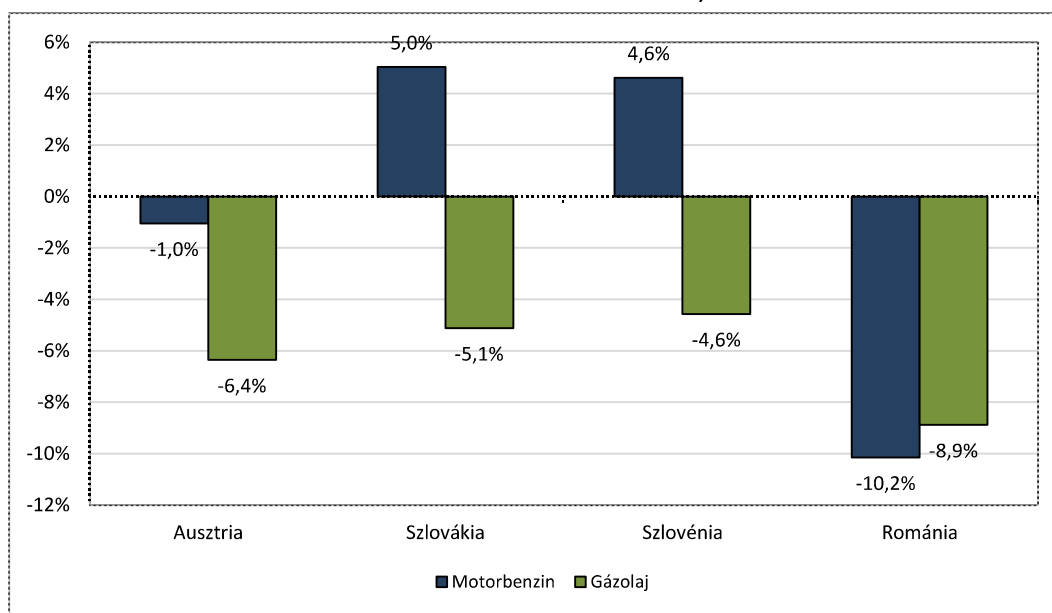
4. ÁBRA: A MOTORBENZIN ÉS A GÁZOLAJ ÁRÁNAK VÁLTOZÁSA (2012.07. = 100%)

Forrás: KSH

A kiskereskedelmi üzemanyag árak augusztus hónapban egységesen emelkedtek a régió országaiban a fentebb említett világpiaci folyamatok következtében. Azonban nem változott jelentősen a magyarországi és a környező országok kiskereskedelmi árai között tapasztalható különbség. A motorbenzin hazai ára a régiós átlag körül alakult, a gázolaj ára pedig továbbra is hazánkban volt a legmagasabb. A hazai gázolaj ára átlagosan 4-9 százalékkal volt magasabb a környező országokban tapasztalható árszínvonalnál.

5. ÁBRA: ADÓTERHEKET TARTALMAZÓ MOTORBENZIN ÉS GÁZOLAJ KISKERESKEDELMI ÁRAK A SZOMSZÉDOS EU TAGÁLLAMOKBAN; 2013. AUGUSZTUS 26. (SZÁZALÉKOS ELTÉRÉS A MAGYAR ÁRAKTÓL)

Forrás: European Commission

2. Elemzések

2.1 Továbbra is erős támogatottság, és növekvő optimizmus a kormány rezsiköltség csökkentő intézkedései kapcsán

Bevezetés

A Századvég Gazdaságkutató Zrt. telefonos kérdőíves közvélemény-kutatást végzett 2013. március 29. és április 1. között. A kutatás során az alábbi kérdéseket vizsgáltuk:

- Hogyan érzékelte a lakosság 2013. eleje óta a vezetékes energiahordozók költségeinek változását összességében, illetve az egyes energiahordozók esetében?
- Támogatja-e a lakosság az energiaköltségek további csökkentését?
- Lát-e kockázatokat, illetve ha igen, akkor milyen kockázatokat lát a lakosság az energiaköltségek további csökkentése kapcsán?
- Hogyan ítéli meg a lakosság az energiacégek jövedelmezőségét?
- Mire fordítja a lakosság a rezsicsökkentés eredményeképpen nála maradó többlet jövedelmet?
- Milyenek a lakosság kilátásai a jövőbeli energiaár-változások tekintetében?

A kutatás eredményeit a 2013. áprilisi szakpolitikai tanulmányban publikáltuk. A kutatás eredményeiből kiderült, hogy a 2013. eleji, hatósági árszabályozással kikényszerített, 10 százalékos lakossági energiaár csökkenés ellenére a válaszadóknak csupán 14 százaléka választotta azt, hogy legalább tíz százalékos energiaköltség csökkenést érzékelt 2013-ban. Ennek oka az lehetett, hogy a válaszokat időjárási és számlázási hatások befolyásolták. Mindamellett azonban, hogy a lakosság a valóságosnál kisebb mértékű energiaköltség csökkenést érzékelt, a támogatása töretlennek bizonyult a rezsiköltség csökkentés folytatása kapcsán.

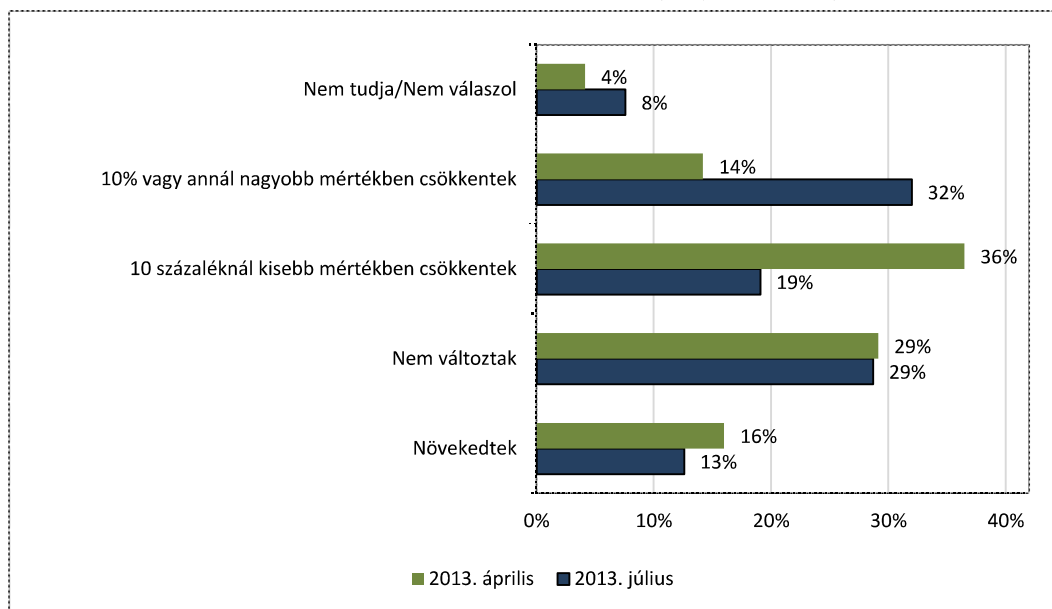
A fentebb említett időjárási és számlázási hatások kifutásával célszerűnek tartottuk egy kontroll felmérés készítését. Az összehasonlíthatóság érdekében nagyrészt változtatások nélkül tettük fel az áprilisi kutatásban használt kérdéseket, mindemellett a kérdőív néhány új kérdéssel is kiegészült.

A mostani telefonos kérdőíves közvélemény-kutatás 2013. július 29. és 31. között került lebonyolításra, amelynek során 800 véletlenszerűen kiválasztott felnőtt korú személyt kérdeztünk meg CATI módszerrel. Az elemzésben közölt adatok legfeljebb plusz-mínusz 3,8 százalékponttal térhetnek el a mintavételből fakadóan attól az eredménytől, amit az ország összes felnőtt lakosának megkérdezése eredményezett volna. A mintavételből fakadó hibák iteratív súlyozás segítségével kerültek korrigálásra. A minta összetétele a legfontosabb szociodemográfiai tényezők szerint (nem, kor, iskolai végzettség, régió, településtípus) megfelel a felnőtt magyar lakosság arányainak.

Hogyan változtak az Ön energiaköltségei 2013-ban (villamos energia, gáz, távhő együtt)?

Az első kérdéssel azt vizsgáltuk, hogy a megkérdezettek hogyan érzékelték energiaköltségeik változását a 2013-as évben.

6. ÁBRA: HOGYAN VÁLTOZTAK AZ ÖN ENERGIAKÖLTSÉGEI 2013-BAN (VILLAMOS ENERGIA, GÁZ, TÁVHŐ EGYÜTT)? (SZÁZALÉK)

Forrás: Századvég Gazdaságkutató Zrt.

A márciusi kutatás során még valószínűleg jelentősen befolyásolhatta a válaszadókat, hogy a rezsicsökkentés éppen a hideg téli hónapokban következett be, amikor az energiafogyasztás és ezzel együtt az energiaköltségek természetesen növekednek. A válaszadók pedig jellemzően nem az előző év azonos hónapjával hasonlítják össze a költségeiket, mivel ilyen időtávban általában már nem tudják számon tartani energiakiadásait. Ehelyett az előző hónapok energiakiadás változásait veszik alapul, ami a téli hónapokban a fűtési igény fokozódásával párhuzamosan elkerülhetetlenül növekedett. A válaszokat szintén befolyásolhatta, hogy a 10 százalékos csökkenés a számlázási sajátosságok következtében csak kisebb késleltetéssel épült be a valós energiaköltségekbe (ennek részletei az áprilisi számban olvashatók).

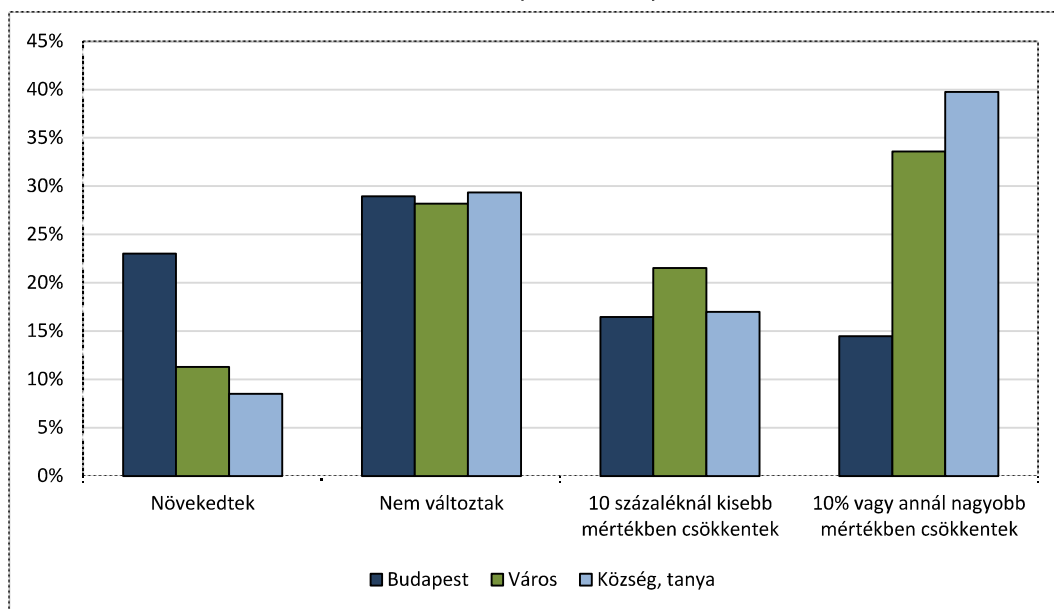
Ezek a tényezők azonban 2013. nyarára teljes mértékben kifutottak. Sőt, a nyári hónapokban tapasztalható alacsony energiaköltségek még akár ellenkező hatást is kiválthatnak: a válaszadók szubjektív megítélését abba az irányba tolhatják, hogy a valóságosnál nagyobb energiaköltség csökkenést érzékeljenek. Egy további tényező is befolyásolhatta a válaszokat, mégpedig az, hogy 2013. július 1-től tovább bővült azon közüzemi szolgáltatások köre, amelyekre kiterjed a 10 százalékos mértékű rezsicsökkentés. Így a villamos energián, a földgázon és a távhő díjon kívül kevesebbet kell fizetni a víz- és csatorna, a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás, a kéményseprés, a szennyvízszippantás igénybevételéért, valamint a PB gázért. Igaz

ezek nagy része nem közvetlenül az energiaköltségek közé sorolható, azonban a lakossági rezsiköltségek általános csökkenése is befolyással lehet a válaszadók energiaköltségekkel kapcsolatos szubjektív érzékelésére.

Az arányok megváltozását jól szemlélteti a 6. ábra. Míg áprilisban a válaszadók 36 százaléka tíz százalék alatti, 14 százalékuk pedig legalább tíz százalékos energiaköltség csökkenést érzékelt, addig ez az arány júliusra megfordult. A válaszadók 19 százaléka érzékelt tíz százalék alatti, és 32 százalékuk legalább tíz százalékos energiaköltség változást. A változatlan energiaköltségeket érzékelők aránya nem változott számottevően a két felmérés között, míg az energiaköltség növekedést észlelők aránya 16-ról 13 százalékra csökkent.

A júliusi kutatásból az is kiderül, hogy a gyermekes családok lényegesen nagyobb arányban érzékelték az energiaköltségek csökkenését, mint a gyermeket nem nevelő társaik. Előbbiek 8 százaléka energiaköltség növekedést, míg 39 százalékuk legalább tíz százalékos csökkenést érzékelt. Gyermeket nem nevelők esetében, energiaköltség növekedést a megkérdezettek 22 százaléka, legalább tíz százalékos csökkenést pedig 17 százaléka érzékelt. Ennek oka az lehet, hogy a gyermekes családok az árszabályozásnak köszönhetően további kedvezményekben is részesülnek. A kutatás eredményeiből is jól látszik, hogy a kormány gyermekes családokat támogató politikája ezen a téren hatásos volt.

7. ÁBRA: HOGYAN VÁLTOZTAK AZ ÖN ENERGIAKÖLTSÉGEI 2013-BAN (VILLAMOS ENERGIA, GÁZ, TÁVHŐ EGYÜTT)? A VÁLASZOK MEGOSZLÁSA A LAKÓHELY TÍPUSA SZERINT (SZÁZALÉK)

Forrás: Századvég Gazdaságkutató Zrt.

A kutatás eredményeiből egy másik érdekes jelenség is kirajzolódik. Mégpedig az, hogy a fővárosi válaszadók lényegesen kisebb mértékben érzékelték az energiaárak csökkenését, mint a vidékiek. A budapesti válaszadók 23 százaléka az energiaköltségek növekedését 14,5 százaléka pedig legalább tíz százalékos csökkenését érzékelt. Ugyanez az arány a vidéki vá-

rosok esetében 11,3 és 33,6 százalék, községek / tanyák esetében pedig 8,5 illetve 39,8 százalék volt. A lakóhely típusa szerinti eltérések oka lehet az egyes településtípusok eltérő energiahordozó felhasználása. A vidéki városokban, illetve falvakban ugyanis kisebb a távhő aránya, ami egy meglehetősen drága energiaellátási megoldásnak számít, ezzel szemben pedig magasabb a tűzifával történő fűtés aránya, ami pedig egy lényegesen olcsóbb fűtési megoldást jelent a vezetékes energiahordozókhoz képest. A kapott eredmény azonban így is meglepő, hiszen vidéken érzékeltek nagyobb arányban legalább tíz százalékos energiaár csökkenést, éppen ott, ahol a felhasznált energiahordozók jelentős része (jellemzően a tűzifa) nem esik hatósági árszabályozás alá, és így az ára sem csökkent a 2013-as időszakban. Véleményünk szerint ez azért lehetséges, mert a válaszadók nem csak az energiaárak változását mérlegetik a válasz megfogalmazása során, hanem azt is, hogy az energiaköltségeik – a hatósági energiaár csökkentéstől függetlenül – mennyire megterhelőek számukra.

Nem változott jelentősen a válaszadók megítélése március és július között annak kapcsán, hogy mely energiahordozók esetében érzékelhető leginkább a tíz százalékos energiaár csökkenés. A válaszadók legnagyobb része a villamos energia esetében érzékelt legalább 10 százalékos energiaköltség csökkenést. A legrosszabb arány pedig júliusban is a távhő esetében adódott. Ez az eredmény is alátámasztja azt a feltételezést, hogy a megkérdezettek szubjektív energiaár csökkenés érzékelése nem csak a valós energiaár csökkenéssel van összefüggésben, hanem azzal is, hogy az adott energiahordozó használatából fakadó költségek mennyire megterhelőek a válaszadók számára. Ebből kifolyólag a drágább energiahordozók – jellemzően a távhő- esetében kisebb energiaár csökkenést érzékelnek, mint a kevésbé megterhelő költségű energiahordozók – jellemzően a villamos energia- esetében.

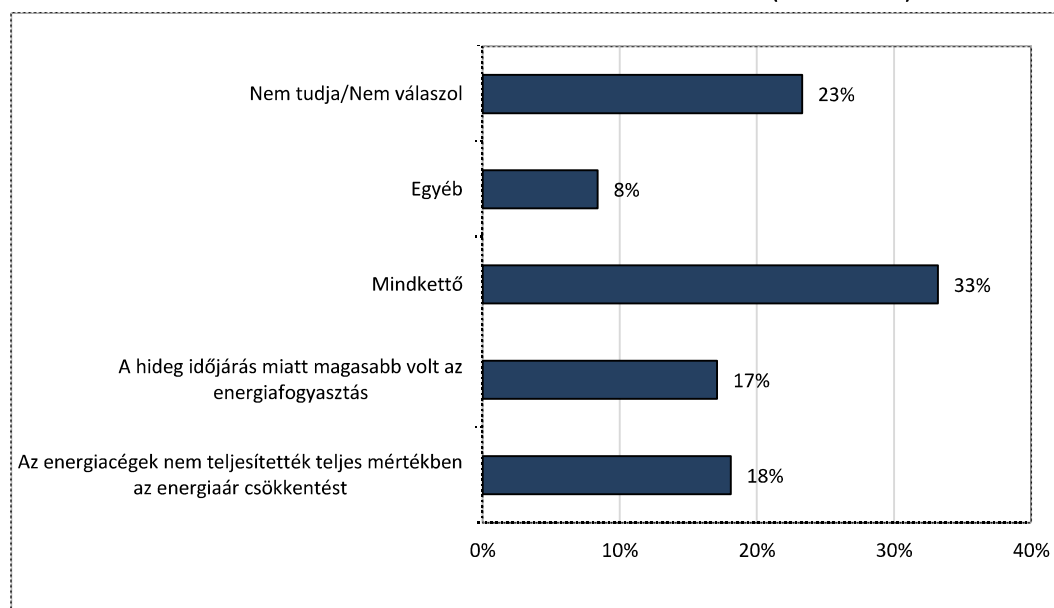
Ön szerint mi ennek az oka?

Mivel a válaszadóknak egy jelentős hányada még mindig nem érzi úgy, hogy tíz százalékkal csökkentek volna az energiaköltségei, ezért a második kérdéssel azt próbáltuk meg feltérképezni, hogy a válaszadók miben látják az okát a csökkenés elmaradásának. Két lehetséges választ tüntettünk fel a kérdőíven, de egyéb válaszok megfogalmazására is lehetőséget biztosítottunk.

A válaszadók körülbelül megegyező arányban, 17 illetve 18 százalékban választották azt, hogy a tíz százalékos energiaköltség csökkenésnek az elmaradását a hideg időjárás miatti magasabb energiafogyasztás, illetve a kötelezettség energiacegek általi nem teljesítése okozza. A válaszadók 33 százaléka pedig az előző két ok együttes fennállását jelölte meg válaszként. A tíz százalékos költség csökkenés elmaradására adott leggyakoribb egyéb indokok az alábbiak voltak. A válaszadók jelentős része szerint a szolgáltatók közvetlenül a 10 százalékos rezsi-csökkentést megelőzően ennél lényegesen nagyobb mértékben árat emeltek, ezért a csökkenés valójában nem érzékelhető. Egy másik gyakori válasz volt, hogy a 10 százalékos ener-

giaár csökkentéssel párhuzamosan egyéb költségtételek emelkedtek, melyek semlegesíteték a rezsicsökkentés hatását.

8. ÁBRA: ÖN SZERINT MI ENNEK AZ OKA? (SZÁZALÉK)

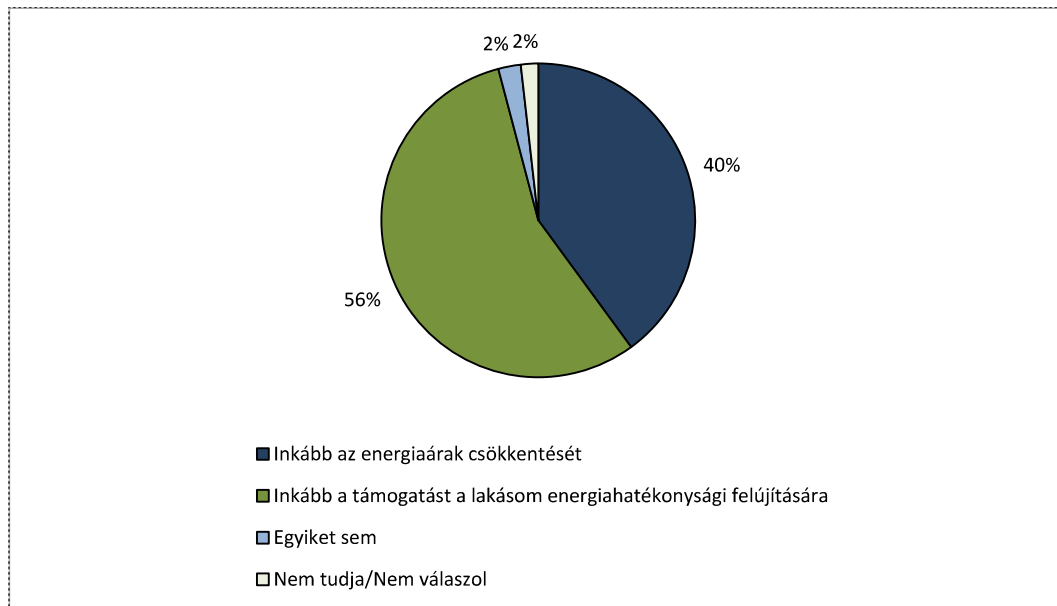

Forrás: Századvég Gazdaságkutató Zrt.

Ha választhatna, az energiaárak csökkentése és lakása energiahatékonysági felújításának azonos összegű támogatása (pl.: hőszigetelés) közül, melyiket választaná?

Az energiaköltségek csökkentésének több módja is van. Ezek közül a két legalapvetőbb, ha csökken – például hatósági árszabályozás révén – az energiahordozók ára, illetve ha energiatakarékosági, vagy energiahatékonyság növelési intézkedések révén csökken a fogyasztók energiaigénye. A korábbi szakpolitikai tanulmányokban már több alkalommal is felhívtuk a figyelmet arra, hogy az energiaárak hatósági árszabályozás útján történő csökkentése negatívan ösztönzi a fogyasztókat az energiatakarékosági és energiahatékonysági intézkedések, illetve beruházások kezdeményezésére. Hosszabb távon és tartósan azonban kizárólag ezek jelentenek valódi megoldást a lakosság rezsikiadásainak mérséklésére. Éppen ezért kíváncsiak voltunk a lakosság véleményére azzal kapcsolatban, hogy inkább az energiaárak csökkentését, vagy inkább az épületenergetikai felújítások (nyílászáró csere, hőszigetelés, fűtőkörszerűsítés, stb.) támogatását várják el az államtól. A kapott válaszok egyrészt nagyon pozitívak, másrészt pedig meglepőek voltak. A válaszadók többsége, 56 százaléka ugyanis inkább a lakás energiahatékonysági felújításának támogatását választaná az árak csökkentésével szemben. Az árak csökkentését a válaszadóknak csupán 40 százaléka preferálja.

9. ÁBRA: HA VÁLASZTHATNA, AZ ENERGIAÁRAK CSÖKKENTÉSE ÉS LAKÁSA ENERGIAHATÉKONYSÁGI FELÚJÍTÁSÁNAK AZONOS ÖSSZEGŰ TÁMOGATÁSA (PL.: HŐSZIGETELÉS) KÖZÜL, MELYIKET VÁLASZTANÁ? (SZÁZALÉK)

Forrás: Századvég Gazdaságkutató Zrt.

Ez meglepő, ugyanis az eredmények szerint a lakosság a könnyebb út (hatósági energiaár-csökkentés) helyett a rögzösb, de hosszú távon biztosabb megoldást jelentő épületenergetikai felújítások támogatását választaná. Ez mindenképpen pozitív eredménynek számít, ugyanis a lakosság fejlődő energiatudatosságáról és hosszabb távú gondolkodásáról tanúskodik. Fontos azonban megjegyezni, hogy az épületenergetikai támogatásokkal kapcsolatos programokat egyéb kutatások eredményeit figyelembe véve kell kidolgozni. Például milyen beruházást tart a célcsoport hatékonynak (épületszigetelés, nyílászáró csere, fűtésekszerűsítés, stb.), mekkora támogatás mellett, mekkora összeget hajlandóak az emberek felújításra szánni, milyen típusú támogatási konstrukciókat tartanak elfogadhatónak, hogyan viszonyulnak a hitelfelvételhez, stb.

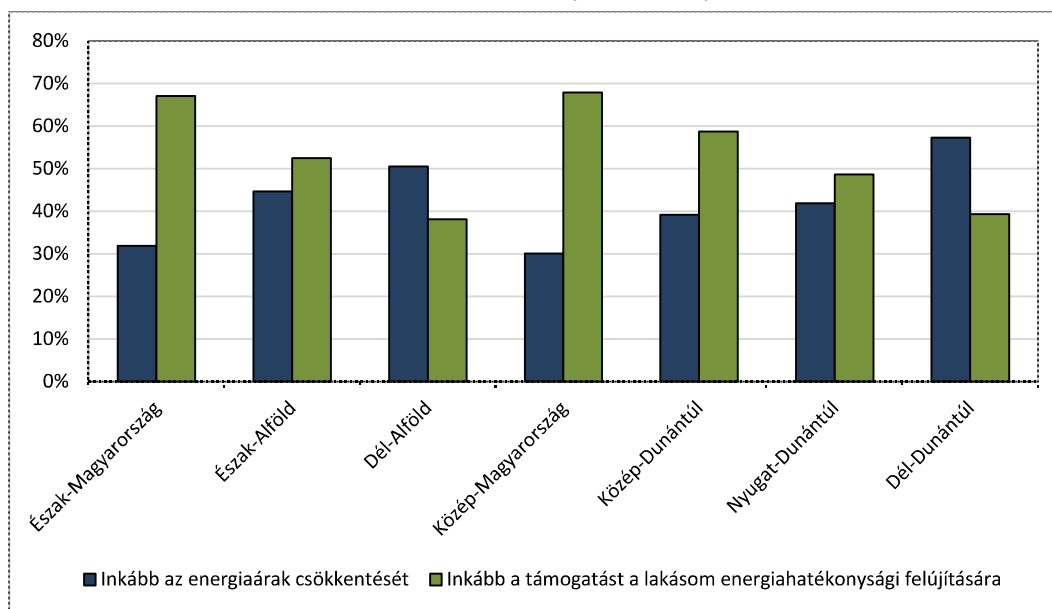
Ugyanakkor a kérdésfeltevés részben megtévesztő lehet, hiszen 10 százalékos energiaár-csökkentéssel azonos mértékű energiahatékonysági felújítási támogatás tulajdonképpen nem értelmezhető alternatíva. Egyrészt a bruttó energiaár 10 százalékának megfelelő összegből egy komplett lakás hőszigetelése nem kivitelezhető. Másrészt a rezsicsökkentést jelentős részben az energiaszolgáltató cégek fizetik meg, míg az energiahatékonysági beruházások finanszírozása uniós és költségvetési forrásból, valamint önerőből történik. A rezsicsökkentés gyors és azonnali kiadáscsökkentést jelent a háztartások számára, míg az energiahatékonysági beruházások ezt kiegészítve, hosszútávon szavatolhatják az alacsony energiaköltségeket.

Az életkor növekedésével nő azok aránya, akik inkább az energiaárak csökkentését választanák rezsiköltségeik csökkentése céljából. Ez érthető, hiszen az idősebb korosztály már kevés-

bé szívesen vág bele több éves megtérülést eredményező energiahatékonysági beruházásokba, az azonnali hatást eredményező hatásági energiaár csökkentéssel szemben. Minde mellett kizárólag a 60 év felettiek táborában volt nagyobb azon válaszadók aránya, akik inkább az energiaárak csökkentését választanák az épületenergetikai felújítások támogatásával szemben.

Az eredmények alapján nincs egyértelmű kapcsolat a kérdésre adott válasz és a megkérdezett családjának anyagi helyzete között. Az összes anyagi helyzetre vonatkozó kategóriában azok a válaszadók voltak többségben, akik az épületenergetikai felújítások támogatását preferálnák a hatásági energiaár csökkentéssel szemben. Az arány kizárólag a legjobb anyagi helyzetre utaló kategóriában tolódott el kissé jobban a felújítások támogatásának irányába. Ez azt sejteti, hogy a kevésbé tehetős, megtakarítással kevésbé rendelkező társadalmi rétegek is nyitottak az energiahatékonysági beruházások iránt.

10. ÁBRA: KAPCSOLAT A KÉRDÉSRE ADOTT VÁLASZ ÉS A FÖLDRAJZI ELHELYEZKEDÉS KÖZÖTT (SZÁZALÉK)

Forrás: Századvég Gazdaságkutató Zrt.

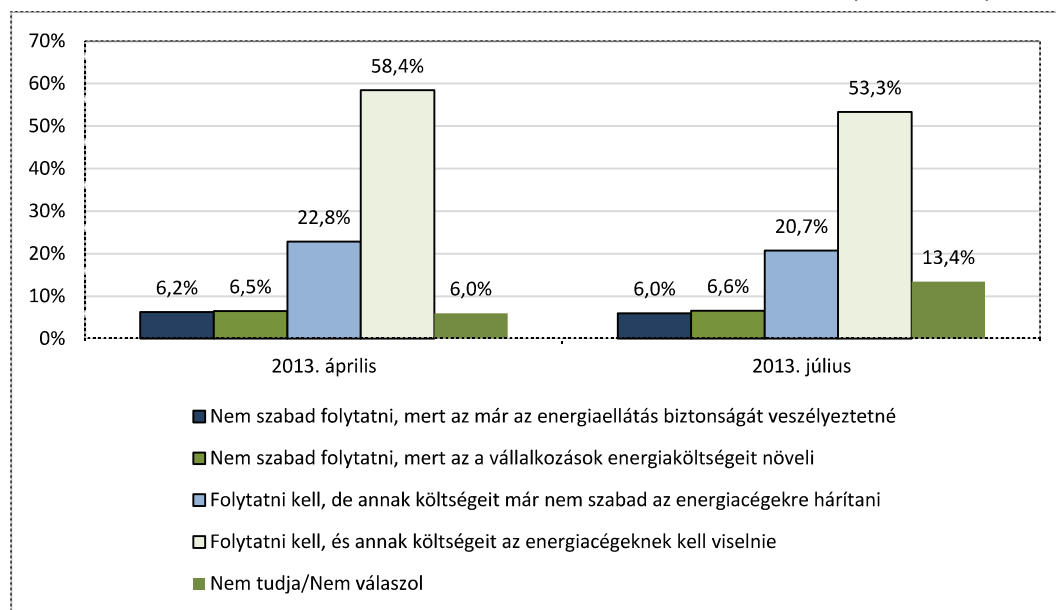
Ha a kérdésre adott válaszok arányát aszerint vizsgáljuk, hogy a megkérdezett személy lakóhelye mely magyarországi régióban található, akkor a várakozásainknak megfelelően azt az eredményt kapjuk, hogy a magasabb jövedelmi viszonyokkal jellemezhető régiókban (Közép-Magyarország, Közép-Dunántúl, Nyugat-Dunántúl) jellemzően a lakásfelújítások preferálását támogatók vannak többségben, míg az alacsonyabb jövedelmi viszonyokkal jellemezhető régiókban (Dél-Dunántúl, Dél-Alföld) a válaszadók többsége a hatásági energiaár csökkentést preferálja. Erre a megállapításra kizárólag az Észak-Magyarországi régió cáfol rá, ahol a jövedelmi viszonyok viszonylag alacsonyak, ennek ellenére azonban az épület felújításokat preferálók aránya (67 százalék) messze meghaladja az energiaárak csökkentését favorizálókét. Ennek oka az lehet, hogy az Észak-Magyarországi régióban országos szinten is kiemelkedő

azon háztartások aránya, melyek tűzifával látják el fűtési igényüket, így az ő számukra a vezetékes energiahordozók árának hatósági csökkentése lényegesen kisebb jelentőséggel bír. Megemlítendő még az eredmények alapján, hogy a fővárosban is kiemelkedő azok aránya, akik az épületenergetikai felújítások támogatását preferálják. A budapesti válaszadók 70 százaléka venne igénybe szívesebben épület felújítási támogatást az energiaárak hatósági csökkentésével szemben. Ez azért meglepő, mert a vezetékes energiahordozók elterjedtsége a fővárosban a legnagyobb, így itt érezhető leginkább a hatósági energiaár csökkentés hatása.

Az alábbiak közül melyik állítással ért egyet a kormány további energiaár csökkentő tervével kapcsolatban?

A következő kérdéssel azt vizsgáltuk, hogy hogyan viszonyul a lakosság a kormány energiaár csökkentő intézkedéseire. Elvárja-e a hatósági árszabályozással történő energiaár csökkentés folytatását, tart-e ezzel kapcsolatban ellátásbiztonsági, vagy piactorzító mellékhatásoktól, illetve elfogadhatónak tartja-e, hogy a további energiaár csökkentés költségeit is az energiaszolgáltató vállalatok viseljék. A kérdésre adott válaszok azt mutatják, hogy a lakosság továbbra is teljes mértékben támogatja a kormány rezsiköltség csökkentő politikáját.

11. ÁBRA: AZ ALÁBBIK KÖZÜL MELYIK ÁLLÍTÁSSAL ÉRT EGYET A KORMÁNY TOVÁBBI ENERGIAÁR CSÖKKENTŐ TERVÉVEL KAPCSOLATBAN? (SZÁZALÉK)

Forrás: Századvég Gazdaságkutató Zrt.

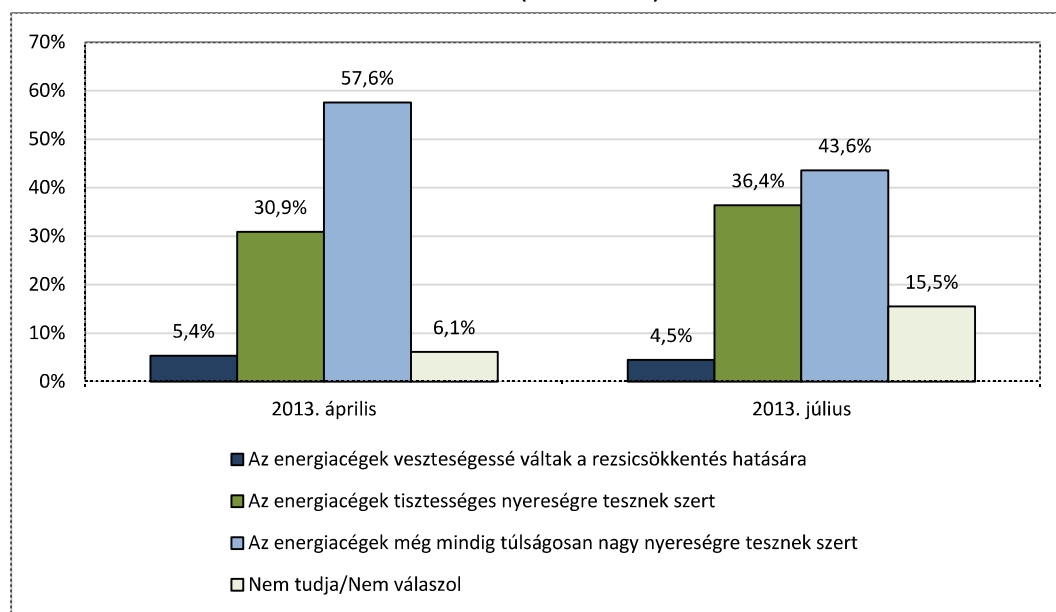
Április óta nem változott számottevően és továbbra is minimális maradt azok aránya, akik úgy gondolják, hogy nem szabad folytatni az energiaár csökkentést, mert az már az ellátásbiztonság rovására menne, vagy a keresztfinanszírozási mellékhatások következtében túl nagy költségnövekedést okozna a nem-lakossági fogyasztóknak. Szintén alacsony maradt azok aránya, akik úgy gondolják, hogy a hatósági energiaár csökkentést folytatni kell, de annak költségeit már nem szabad az energiaszolgáltatókra hárítani. A magyar lakosság döntő

többsége azonban továbbra is az energiacégekre hárítaná ezeket a költségeket. Ezen válaszok arány ugyan némileg csökkent –körülbelül 5 százalékkal- április óta. A minimális átstrukturálódás azonban nem az energiaár csökkentést ellenzők, hanem a bizonytalanok javára történt.

Mi a véleménye az energiacégek jelenlegi / múltbeli helyzetéről?

A következő két kérdéssel azt vizsgáltuk, hogy a lakosság hogyan vélekedik az energiacégek múltbeli és jelenlegi helyzetéről.

12. ÁBRA: MI A VÉLEMÉNYE AZ ENERGIACÉGEK JELENLEGI HELYZETÉRŐL?
(SZÁZALÉK)

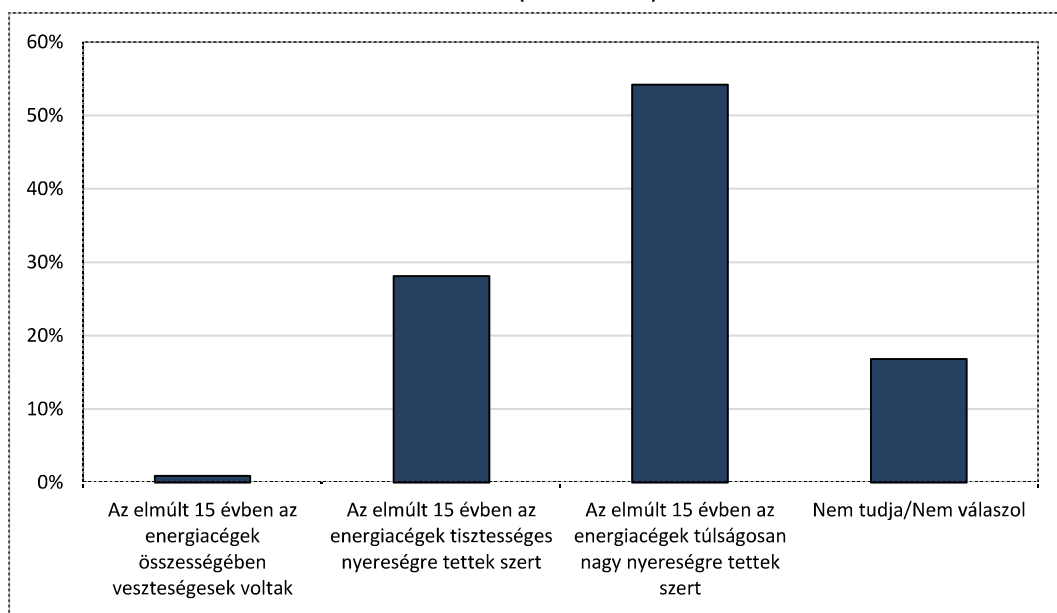
Forrás: Századvég Gazdaságkutató Zrt.

A válaszok azt mutatják, hogy elhanyagolhatóan alacsony és nem változott április óta azok aránya, akik úgy gondolják, hogy az energiacégek veszteségesé váltak. Ezzel szemben csökkent azok aránya, akik azt gondolják, hogy az energiacégek még a januári rezsicsökkentés ellenére is túlságosan nagy nyereségre tesznek szert. Míg áprilisban a válaszadók csaknem 58 százaléka osztotta ezt az elképzelést, júliusra az arányuk 43,6 százalékra zsugorodott. A véleményüket az elmúlt hónapokban megváltoztatók egy része a bizonytalanok táborát növelte, egy másik részük pedig azt gondolja, hogy az energiacégek most már tisztességes nyereséggel dolgoznak. Ezzel kezd kiegyenlítődni a túlságosan magas, illetve a tisztességes energiaszolgáltatói nyereséget feltételezők aránya. Míg a különbség a válaszadók két csoportja között áprilisban még 27 százalékpont volt, július végére 7 százalékpontra csökkent.

A felmérés során nem csak az energiacégek jelenlegi helyzetére, hanem a múltbeli jövedelmezőségükkel kapcsolatos lakossági vélekedésekre is rákérdeztünk. A válaszokból kiderül, hogy az energiacégek múltbeli jövedelmezősége kapcsán a lakosság véleménye sokkal job-

ban egybecseng, mint a jelenlegi jövedelmezőség esetében. A válaszadók 54 százaléka ugyanis azt gondolja, hogy az energiacégek az elmúlt 15 évben túlságosan nyereségesek voltak. Tisztességes nyereséget a válaszadók 28 százaléka feltételez, azok táborá pedig, akik azt gondolják, hogy az energiacégek az elmúlt 15 évben összességében veszteségesen működtek elhanyagolhatóan kicsi, 1 százalék alatti. Ebből tehát az látszik, hogy –részben a kormányzati kommunikációnak köszönhetően- a lakosságban egyértelműen az a kép rajzolódott ki az energiaszolgáltató vállalatokról, hogy az indokoltnál magasabb profittal dolgoztak az elmúlt másfél évtizedben, ami „legalizálja” a jelenlegi rezsiköltség csökkentés terheinek az energiacégekre hárítását.

13. ÁBRA: MI A VÉLEMÉNYE AZ ENERGIACÉGEK MÚLTBELI HELYZETÉRŐL?
(SZÁZALÉK)

Forrás: Századvég Gazdaságkutató Zrt.

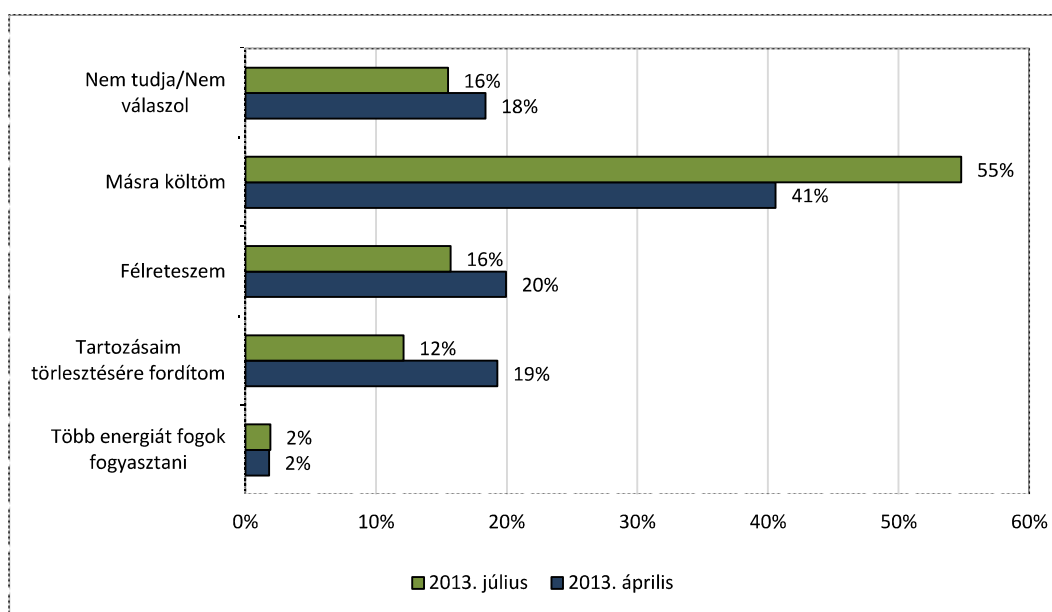
Mire fogja költeni a 10 százalékos rezsicsökkenés következtében Önnél maradó pénzt?

Kérdésként merül fel, hogy a lakosság mire költi a rezsiköltség csökkentés következtében nála maradó összeget. Ha többségében fogyasztási cikkek vásárlására fordítja, akkor ez kedvező hatással lehet a belső kereslet élénkülésére, illetve a gazdasági növekedés beindulására. Az eredményekből az látszik, hogy nő azoknak a lakosoknak az aránya, akik fogyasztási cikkek vásárlására költenék a pénztárcájukban maradó összeget. Míg áprilisban a megkérdezettek 41 százaléka válaszolta ezt a feltett kérdésre, addig júliusra ez az arány 55 százalékra emelkedett. Ezzel szemben 4 százalékponttal csökkent azok aránya, akik megtakarításaikat növelnék, 7 százalékponttal pedig azoké, akik hiteltartozásaik törlesztésére fordítanák a rezsiköltség csökkenés hatására náluk maradó összeget. Ez azt sugallja, hogy a lakosoknak

egyre optimistábbak a jövőre vonatkozó kilátásai és egyre nagyobb a hajlandóság az utóbbi években meglehetősen visszafogott fogyasztás bővítésére.

Az áprilisi számban részletesen elemeztük, hogyan változik a megkérdezettek megtakarítás felhasználási szándéka az életkor és az anyagi helyzet függvényében. Ennek az volt a célja, hogy következtetéseket vonjunk le arra vonatkozóan, hogy hogyan tolódnának el a súlyok a fogyasztási kiadás növekedés, a hiteltörlesztés, és a megtakarítás növekedés között abban az esetben, ha a jelenlegi általános energiaár csökkentés helyett egy (pl. szociális alapon) differenciált energiaár kompenzáció lépne életbe.

14. ÁBRA: MIRE FOGJA KÖLTENI A 10 SZÁZALÉKOS REZSICSÖKKENÉS KÖVETKEZTÉBEN ÖNNÉL MARADÓ PÉNZT?

Forrás: Századvég Gazdaságkutató Zrt.

Az áprilisi kutatás eredményeiből még egyértelműen az rajzolódott ki, hogy a fiatalabb korosztály (elsősorban a 18-29 év közöttiek) inkább megtakarításait növelné, míg az idősebb korosztály a fogyasztása növelésére fordítaná a nála maradó összeget. A markáns különbség azonban júliusra jelentősen elmosódott, a legfrissebb eredmények alapján minden korosztályban a fogyasztás növelése dominál.

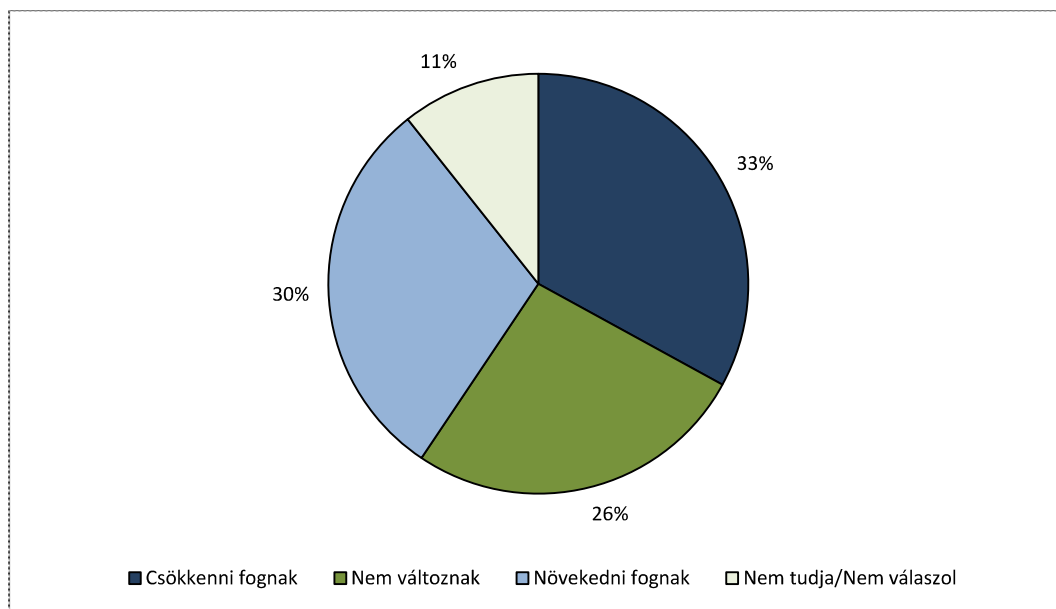
Az áprilisi kutatás eredményei azt mutatták, hogy ugyan anyagi helyzettől függetlenül minden csoportban a fogyasztás növelése dominál, a jó anyagi helyzetben lévő családok mellett inkább megtakarításaik növelésére, a rosszabb anyagi helyzetben lévők pedig inkább tartozásaik törlesztésére fordítanak a rezsicsökkentés hatására náluk maradó forrásokat. Ezzel kapcsolatban megjegyeztük, hogy a hiteltartozások törlesztése középtávon szintén a fogyasztás bővüléséhez járul hozzá, mivel a hiteltartozások visszafizetését követően jelentős elkölthető szabad és rendszeres forrás jelenik meg a lakosságnál. A korábbi markáns különbség ebben az esetben is elmosódni látszik. Mindegyik jövedelmi helyzet kategóriában jelentősen nőtt azok aránya, akik a felszabaduló összeget fogyasztási cikkek vásárlására költenék. Ezzel

párhuzamosan pedig csökkent azok aránya, akik fogyasztás helyett inkább hiteltörlesztésre, vagy megtakarításaik növelésére fordítanák a náluk maradó összeget.

Mit gondol, a következő egy évben inkább csökkenni, vagy inkább növekedni fognak az energiaárak?

A lakosság növekvő optimizmusára utal az is, hogy a megkérdezettek közül egyre többen gondolják úgy, hogy az elkövetkezendő egy évben nem fognak növekedni az energiaárak. Április óta a kormány intézkedéseibe vetett bizalom a lakosság részéről kissé tovább növekedett. Míg áprilisban a megkérdezettek közel 34 százaléka gondolta úgy, hogy az energiaárak növekedni fognak, ez az arány júliusra 30 százalékra csökkent, miközben az energiaár csökkenést prognosztizálók aránya 3 százalékponttal emelkedett.

15. ÁBRA: MIT GONDOL, A KÖVETKEZŐ EGY ÉVBEN INKÁBB CSÖKKENNI, VAGY INKÁBB NÖVEKEDNI FOGNAK AZ ENERGIAÁRAK?

Forrás: Századvég Gazdaságkutató Zrt.

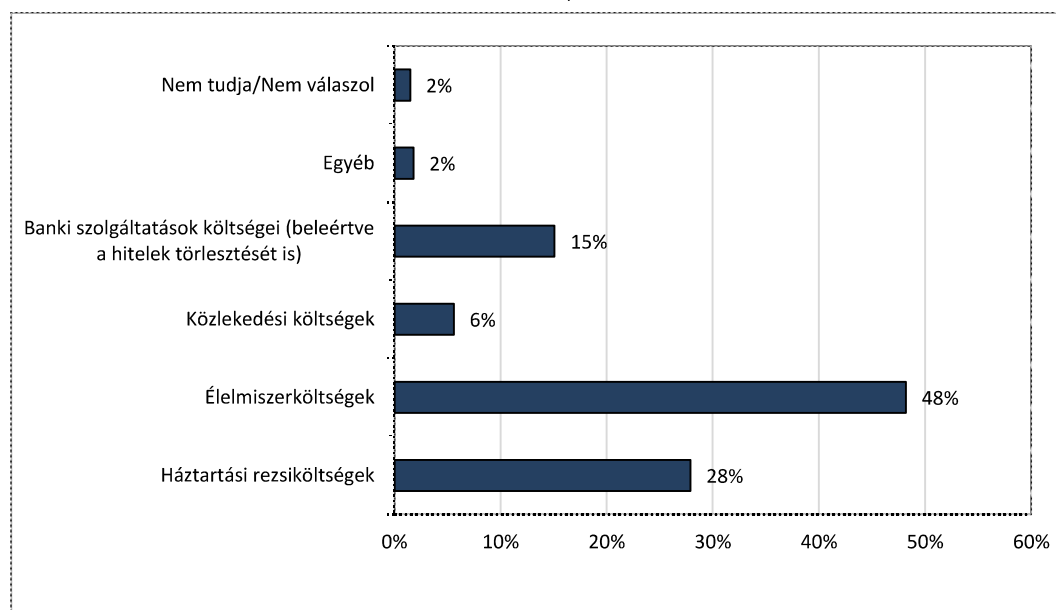
Továbbra is elmondható, hogy az idősebb korosztály és a gyermekes családok optimistábbak, míg a fiatalabb korosztály és a gyermeket nem nevelő válaszadók borúsabban látják a jövőt. A gyermeket nem nevelő családok 42 százaléka gondolja azt, hogy az energiaárak az elkövetkezendő egy évben növekedni fognak, míg a gyermekes családoknál ez az arány csupán 24 százalék. Korosztályok szerinti bontás esetén is hasonlóan markáns különbség tapasztalható. Míg a 18-29 éves korosztály 42 százaléka energiaár emelkedést vár a következő egy évben, addig a 60 év feletti válaszadók esetében a jövőt pesszimistán látók aránya 18 százalékra csökken.

Ha az alábbi kiadások / rezsikiadások közül választani lehetne egyet, hogy melyiknek az ára csökkenjen, akkor melyiket választanák?

A kérdőív utolsó két kérdésével azt próbáltuk meg felmérni, hogy a családok kiadásai közül melyek azok, melyeket a háztartások a leginkább megterhelőnek érznek és ahol leginkább állami beavatkozást várnak a terheinek csökkentése érdekében.

Először azt kérdeztük meg, hogy ha választani lehetne, hogy a háztartási rezsiköltségek, az élelmiszer költségek, a közlekedési költségek, valamint a banki szolgáltatások költségei (beleértve a hitelek törlesztését is) közül melyik csökkenjen, akkor melyiket választanák. Várakozásunknak megfelelően az első két helyen az élelmiszer költségek, valamint a háztartási rezsiköltségek végeztek. A válaszadók több mint háromnegyede ennek a két opciónak valamelyikét jelölte meg válaszában. Kissé meglepő azonban, hogy az élelmiszerárak csökkenését a válaszadók lényegesen nagyobb hányada igényelné, mint a háztartási rezsiköltségeket. Míg az előbbit a válaszadók 48 százaléka jelölte meg válaszként, addig az utóbbit csupán 28 százaléka.

16. ÁBRA: HA AZ ALÁBBI KIADÁSOK KÖZÜL VÁLASZTANI LEHETNE EGYET, HOGY MELYIKNEK AZ ÁRA CSÖKKENJEN, AKKOR MELYIKET VÁLASZTANÁ?

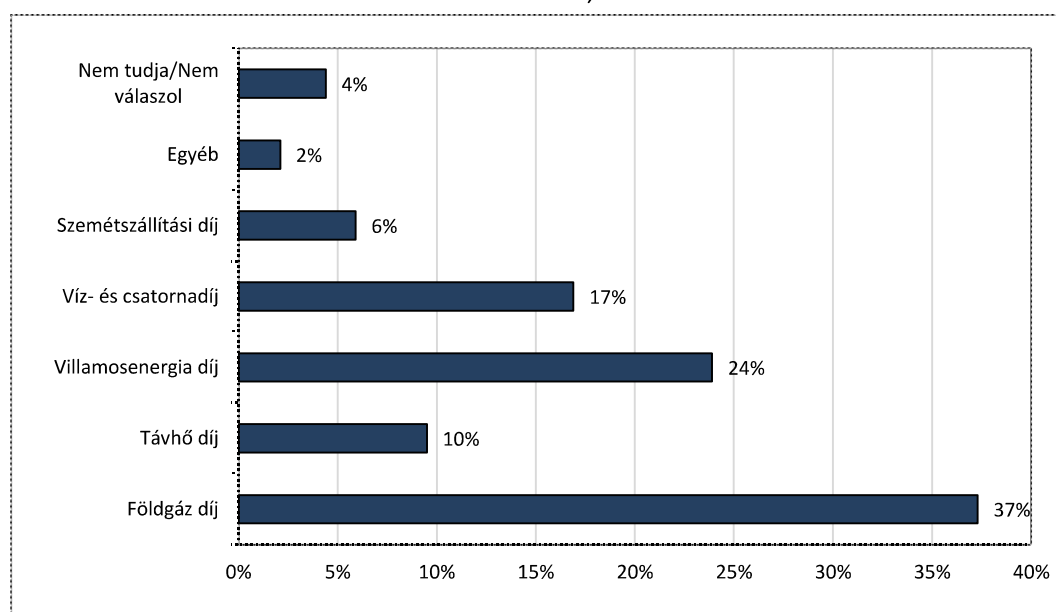

Forrás: Századvég Gazdaságkutató Zrt.

Végül azt is megkérdeztük, hogy ha a háztartási rezsikiadások közül lehetne valamelyik tételt csökkenteni, akkor azok közül melyiket választanák. Várakozásainknak megfelelően, a válaszból az derül ki, hogy a lakosság legnagyobb részének a fűtési költségek fizetése okozza a legnagyobb problémát. A válaszadóknak ugyanis közel 50 százaléka jelölte meg válaszként, hogy a földgáz, illetve a távhő árának csökkenését igényelné. A fűtési energiahordozók közül, magas fokú elterjedtségéből kifolyólag, a földgáz végzett az első helyen. A válaszadók 37

százaléka érezte úgy, hogy ennek az energiahordozónak a megvásárlása okozza a legnagyobb nehézséget számára. A távhő díjat, mint leginkább csökkentésre szoruló költségtényezőt, a válaszadóknak ugyan csak 10 százaléka jelölte meg, azonban ez az érték magasnak mondható, figyelembe véve azt, hogy a magyar háztartásoknak csak egy kisebb része, körülbelül 15 százaléka rendelkezik távfűtéssel. Ez azt jelenti, hogy az összes távfűtött lakásban élők kétharmada számára a távhő díj kifizetése jelenti a legnagyobb nehézséget az összes háztartási rezsiköltségén belül. Jelentős volt még a villamosenergia díjakat, valamint a víz- és csatorna díjakat megjelölők aránya. Előbbit a válaszadók 24 százaléka, utóbbit 17 százaléka jelölte meg leginkább csökkentésre szoruló díjtételként.

17. ÁBRA: HA AZ ALÁBBI REZSIKIDÁSOK KÖZÜL VÁLASZTANI LEHETNE EGYET, HOGY MELYIKNEK AZ ÁRA CSÖKKENJEN, AKKOR MELYIKET VÁLASZTANÁ?

Forrás: Századvég Gazdaságkutató Zrt.

Az eredmények abból a szempontból kedvezőnek mondhatók, hogy a lakosság által leginkább megterhelőnek említett fűtési költségek csökkentésében rendkívül nagy potenciál van. Magyarországon ugyanis az épületállomány energetikai színvonala az európai átlag alatt van. Az épületenergetikai beruházások ösztönzésével, költséggazdaságos módon, átlagosan felére csökkenthető az épületek fűtési energiafelhasználása, ami pedig a háztartások fűtési költségeinek csökkenését vonja maga után.